

Uit de openingsscène van Gilgamesh. Foto door Danny Willems.

Levenslessen over leren sterven: Gilgamesh

“Om te leren sterven hoef je nergens naartoe”, behalve dan misschien naar het nieuwe theaterstuk van Mesut Arslan, dat het oerverhaal van de grote, gulzige Gilgamesh bezielt en vernieuwend hervertelt. Hoewel deze intense belevenis zich niet zomaar in woorden laat vangen, waag ik me aan een schrijfsel.

maandag 14 maart 2022 23:19

Spread the love

In de foyer van het Brusselse KVS sta ik, slurpend aan een groene thee, te wachten op het startsignaal, wanneer mijn oog valt op een grote houten kubus op wieltjes, met wanden van plexiglas. De nieuwsgierigheid lonkt, dus cirkel ik er even rond. Er ligt een smartphone in, die plots begint te rinkelen. Een man knielt neer, opent de helft van een zijkant en kruipt in de box. De vrolijk keuvelende mensen zijn zo druk bezig met ontmoeten en bijpraten, dat deze scène de meesten lijkt te ontgaan, tot de kubus

plots in beweging wordt gezet en de weg baant naar het schouwspel dat op ons wacht.

Rood licht verwelkomt ons richting een ruimte met wanden van luchtige lagen plastic. Bij het betreden zie ik aan de overkant een tweede kubus die wordt binnengerold, deze keer met een vertellende vrouw erin, eveneens gevolgd door een stroom toeschouwers wiens silhouetten door de 'muren' priemen. Allemaal kregen ze dezelfde instructie als ik: Volg je voeten en kies een plek op het toneel. Mooi, die mengeling van gedeelde onwennigheid en verwondering.

Daphne Agten in de vertelbox.

Mijn oren worden gestreeld door een warme vrouwenstem. Ze spreekt Arabisch (de vertaling simultaan op de muur geprojecteerd), met hier en daar een beklemtoond woordje Nederlands. "Samensmelten", zegt Layla Önlén, die hoog in suspensie hangt en traag neerdaalt, omhuld door een laag plastic. Kronkelend pelt ze die van haar lichaam af. Van zodra Önlén voet aan de grond heeft, wordt duidelijk dat we hier niet zijn om zomaar passief toe te kijken.

We weten intussen dat we ons in Uruk bevinden, het koninkrijk van de twee derde goddelijke Gilgamesh, die op dat moment nog languit en bewegingsloos in het middelpunt van de aandacht ligt. Daphne Agten, net als Önlén gekleed in een gedurfde latex *second skin* van Elif Korkmaz, vertolkt deze megalomane mannenrol

met daadkracht. “De waanzinnige. De wilde. De rebelse. De teugelloze. De losbandige. De roekeloze.” Een brok gulzigheid, gevangen in eigen vel, verlangend naar muren die nog meer en nóg meer omvatten.

Via een trapje, eveneens doorzichtig en op wieltjes, bestijgt Gilgamesh triomfantelijk een van de twee kubussen, waarin nog steeds iemand tegen een smartphone zit te brabbelen. (Achteraf kwam ik te weten dat de mensen in de boxen via [de app Clubhouse](#) aan hun volgers in het Koerdisch verslag uitbrachten van het theater. Ze probeerden vanuit hun transparante kooien te beschrijven wat ze nooit eerder zagen. Hun telefoons als moderne kleitabletten die een episch verhaal doorvertellen.)

Een voorsmaakje van de scenografie. Foto: door Danny Willems.

Wat me naadloos brengt bij scenograaf Staf Wannet. Hij wist de leuze *less is more* overtuigend om te zetten in zijn vormgeving van dit theater. Een inventief spel van projecties en plastic, beweging en beroering. Zoals het moment waarin een met iconen overstroomde desktop verheven wordt tot sterrenhemel of de confrontaties tussen de twee actrices, elke vanop hun vertelboxpodium. Soms in de uithoeken van de ruimte, soms net niet met elkaar versmolten. Het volledige scenario in goede banen geleid door het hele team achter deze creatie, regisseur Arslan inclusief.

Önlen, die in de huid kruipt van zowel verteller, slang, moeder, godin, bijl als broer, sleurt je moeiteloos mee in het spel. “Een enkele seconde heb je om iemands

vertrouwen te winnen en de veiligheid te creëren om te durven participeren. Elke avond voelen de energie en de dynamiek anders”, deelde ze na afloop met mij. De manier waarop ze zichzelf meermaals verweeft met de plastic wanden en banden van latex vraagt om het vooral zélf te gaan bewonderen. Die magie laat ik liever onbeschreven.

Gaandeweg ondergaat ook onze grootse koning een prachtige transformatie. “De waarheid is te naakt en doet te veel pijn.” De drang om zichzelf te blijven ontgroeien maakt plaats voor een hunkering naar een eeuwige omhelzing. De invulling die Agten geeft aan de figuur van Gilgamesh zindert nog na. Haar vrouwelijkheid in schril contrast met de harde, masculiene woorden.

“Sterven is niet iets wat je maakt, maar wat je leert.” Foto: door Mesut Alp.

Heerlijk hoe dit stuk rijkelijk doorspekt is met universele thema's die organisch in elkaar vloeien: het verlies van de connectie met onze natuur, het verwoestende van onze gulzigheid, onze angst voor aftakeling, onze hoop om herinnerd te worden, ...

Het langdurige applaus sprak dan ook boekdelen.

Bijzonder nog om te beseffen dat het creëren en repeteren in deze pandemische tijden altijd zonder publiek moest verlopen, en hoe de plotse aanwezigheid van een mensenmassa op de scène dan ook de hele beleving van tijd en ruimte op z'n kop zet.

Tot schrijfs

Lynn Formesyn